

УДК 342.924 (477)

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.2.23>

ЩУРИК М.О.

**АДМІНІСТРАТИВНІ ЮРИСДИКЦІЙНІ ПРОЦЕДУРИ ПРИЙНЯТТЯ
АДМІНІСТРАТИВНИХ АКТІВ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ****ADMINISTRATIVE JURISDICTIONAL PROCEDURES FOR ADOPTION
OF ADMINISTRATIVE ACTS IN THE FIELD OF ENSURING NATIONAL SECURITY
BY LAW ENFORCEMENT AGENCIES**

Метою статті є визначення сутності адміністративних юрисдикційних процедур прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами та надання їх характеристики. Акцентовано увагу на важливості з'ясування сутності адміністративних юрисдикційних процедур прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами. Встановлено, що, будучи динамічним і багатогляспективним явищем, процедури прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки України правоохоронними органами можуть доволі суттєво відрізнятися одна від іншої, що обумовлено декількома чинниками, зокрема різновидом адміністративного провадження. З'ясовано, що сутність процедури прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами в межах юрисдикційних адміністративних проваджень розкривається із широкою та вузькою позицій. Аргументовано доцільність використовувати широкий підхід до розуміння адміністративних юрисдикційних проваджень, з огляду на що процедури прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами можуть бути ініційовані в зв'язку із здійсненням проваджень у справах про адміністративні правопорушення, дисциплінарних проваджень, а також розглядом заяв і скарг особи. З'ясовано, що законодавець не називає стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення, а вони можуть бути названі шляхом аналізу приписів адміністративного процесуального законодавства та позицій учених-правознавців. Визначено стадії адміністративних юрисдикційних проваджень: ініціювання провадження та відкриття справи; підготовка справи до розгляду; розгляд справи та прийняття адміністративного акта; виконання адміністративного акта. Підкреслено, що такі стадії є обов'язковими та підлягають реалізації в межах кожної процедури прийняття адміністративного акта правоохоронним органом в сфері національної безпеки. В якості факультативних стадій процедур прийняття адміністративних актів в сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами запропоновано розглядати стадію примусового виконання адміністративних актів, а також стадію їх оскарження.

Ключові слова: адміністративна процедура, адміністративне провадження, адміністративний акт, адміністративне юрисдикційне провадження, дисциплінарне провадження, провадження в справах про адміністративні правопорушення, провадження з розгляду звернень особи, забезпечення національної безпеки правоохоронними органами.

The purpose of the article is to determine the essence of administrative jurisdictional procedures for the adoption of administrative acts in the sphere of ensuring national security by law enforcement agencies and provide their characteristics. Attention has been focused on the importance of clarifying the essence of administrative jurisdictional procedures for the adoption of administrative acts in the field of ensuring national security by law enforcement agencies. It has been established that, being a dynamic

and multifaceted phenomenon, the procedures for the adoption of administrative acts in the sphere of ensuring the national security of Ukraine by law enforcement agencies can be quite significantly different from one another, which is due to several factors, in particular, the type of administrative proceedings. It has been found that the essence of the procedure for adoption of administrative acts in the field of ensuring national security by law enforcement agencies within jurisdictional administrative proceedings is revealed from a broad and narrow perspective. It has been argued the expediency of using a broad approach to understanding administrative jurisdictional proceedings, given that the procedures for adopting administrative acts in the field of ensuring national security by law enforcement bodies can be initiated in connection with the implementation of proceedings in cases of administrative offenses, disciplinary proceedings, as well as consideration of applications and person's complaints. It was found that the legislator does not name the stages of proceedings in cases of administrative offenses, but they can be named by analyzing the prescriptions of administrative procedural legislation and the positions of legal scholars. The stages of administrative jurisdictional proceedings have been defined: initiation of proceedings and opening of a case; preparation of the case for consideration; consideration of the case and adoption of an administrative act; execution of an administrative act. It has been emphasized that such stages are mandatory and subject to implementation within each procedure of adoption of an administrative act by a law enforcement body in the field of national security. As optional stages of procedures for adoption of administrative acts in the field of ensuring national security by law enforcement agencies, it has been proposed to consider the stage of enforcement of administrative acts, as well as the stage of their appeal.

Key words: *administrative procedure, administrative proceedings, administrative act, administrative jurisdictional proceedings, disciplinary proceedings, proceedings in cases of administrative offences, proceedings on consideration of appeals by individuals, ensuring national security by law enforcement agencies.*

Постановка проблеми. Будучи динамічним і багатоаспектним явищем, процедури прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки України правоохоронними органами можуть доволі суттєво відрізнятися одна від іншої, що обумовлено декількома чинниками. Одним з найсуттєвіших з таких чинників є різновид адміністративного провадження. Так, найпоширенішим підходом в адміністративно-правовій літературі є поділ адміністративних проваджень на юрисдикційні та неюрисдикційні. При цьому, як зауважує В.П. Тимошук, поліваріантність використання терміну «юрисдикція», в тому числі як підвідомчість (предметна або територіальна), підсудність тощо, що підтверджується і загальною довідковою юридичною літературою, засвідчуючи певну некоректність використання категорії «юрисдикція» як критерію для розмежування адміністративних проваджень [1, с. 75]. Разом із тим, поділ на юрисдикційні й неюрисдикційні провадження використовується й по нині та без сумніву має право на існування, про що свідчать як численні підручники, навчальні посібники [2; 3; 4], в яких розглядаються особливості реалізації відповідного різновиду адміністративного провадження, так і значна кількість захищених кандидатських і докторських дисертацій з даної тематики [5; 6]. З огляду на що особливого значення набуває питання про адміністративні юрисдикційні процедури прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки нашої держави правоохоронними органами.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Сутність юрисдикційних адміністративних проваджень та роль процедури прийняття адміністративних актів у межах таких проваджень висвітлювали в наукових напрацюваннях такі вчені, як О.М. Бандурка, О.І. Безпалова, С.С. Герасименко, М.В. Джафарова, Н.Ю. Задирко, С.О. Заїка, Т.О. Коломоєць, В.Б. Пчелін, О.Ю. Салманова, В.В. Сокурєнко, В.П. Тимошук, С.О. Шатрава й інші. Проте, не заперечуючи наукову цінність названих здобутків, доводиться констатувати, що поза увагою залишилося питання про адміністративні юрисдикційні процедури прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами.

Метою статті є визначення сутності адміністративних юрисдикційних процедур прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами та надання їх характеристики.

Виклад основного матеріалу. Говорячи про процедури прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами в межах юрисдикційних адміністративних проваджень, слід зазначити, що сутність останніх розкривається із широкої та вузької позицій. У широкому розумінні адміністративні юрисдикційні провадження (діяльність) включають діяльність щодо здійснення провадження з розгляду скарг громадян, дисциплінарного провадження та провадження в справах про адміністративні правопорушення. У вузькому ж розумінні адміністративно-юрисдикційне провадження (діяльність) – це врегульована нормами законодавства про адміністративні правопорушення специфічна діяльність уповноважених осіб щодо виявлення адміністративних правопорушень, їх документування, розгляду підвідомчих справ, винесення постанов за справою та їх виконання [6, с. 204–205]. У представленому дослідженні нами використовується широкий підхід до розуміння адміністративних юрисдикційних проваджень, з огляду на що процедури прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами можуть бути ініційовані в зв'язку із здійсненням проваджень у справах про адміністративні правопорушення, дисциплінарних проваджень, а також розглядом заяв і скарг особи. Враховуючи зазначене, виявлення як загальних, так і специфічних аспектів процедур прийняття адміністративних актів в сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами передбачає необхідність проведення хоча б стислого аналізу вищенаведених різновидів адміністративних юрисдикційних проваджень.

Так, учені-правознавці під дисциплінарним провадженням розуміють урегульовану нормами права процедуру встановлення факту порушення трудової дисципліни (визначення причинним, умов та обставин вчинення дисциплінарного проступку), а також застосування до винного працівника міри дисциплінарного впливу (стягнення) [7, с. 35]. Прийняттю адміністративного акта в межах здійснення уповноваженою особою дисциплінарного провадження в сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами буде передувати комплекс однорідних процесуальних дій, пов'язаних єдиною метою, що на сторінках фахової літератури традиційно розглядають як відповідні процесуальні стадії. Зокрема, як зауважує С.О. Заїка, під процесуальними стадіями слід розуміти характеристику динаміки процесуальної форми, яка відображає в собі комплекс взаємопов'язаних процесуальних обставин, що протікають у часі та спрямовані на досягнення оптимальних результатів розгляду юридичної справи [8, с. 103]. Серед стадій дисциплінарного провадження називають 1) порушення дисциплінарного провадження та проведення службового розслідування; 2) розгляд справи і прийняття по ній рішення; 3) оскарження рішення по дисциплінарній справі; 4) виконання рішення [2, с. 77]. Слід зазначити, що оскарження рішення по дисциплінарній справі є факультативною стадією, оскільки її настання напряму залежить від волевиявлення зацікавленої в цьому особи.

Як може здатися на перший погляд, процедури прийняття адміністративних актів у межах здійснення дисциплінарного провадження не мають прямого відношення до сфери забезпечення національної безпеки правоохоронними органами, оскільки стосуються лише внутрішніх відносин відповідного органу. Проте саме забезпечення службової дисципліни, неухильне виконання прийнятих відповідальною особою рішень є запорукою функціонування сектору національної безпеки України. На значенні забезпечення належного стану службової дисципліни неодноразово наголошувалося й на сторінках фахової літератури. Зокрема, розглядаючи дисципліну в загальнодержавному значенні О. Ганьба цілком слушно підкреслює той факт, що в будь-якому державно-організованому суспільстві дисципліна посідає провідне місце в забезпеченні якісного функціонування державних і громадських структур щодо виконання завдань і функцій як держави, так і складових елементів громадянського суспільства. Дисципліна є сполучною ланкою між законністю та правопорядком, дієвим засобом упередження протиправної поведінки в усіх сферах державного і суспільного життя, сприяє утвердженню правомірної поведінки [9, с. 87]. На думку авторського колективу підручника «Адміністративне право», на сьогодні значення дисципліни й особистої відповідальності службовців значно зростає. Недодержання ними встановлених вимог і правил обертається для суспільства та людини не тільки матеріальною шкодою, а й серйозними соціальними та моральними збитками [10, с. 39]. Справедливою є й позиція І.О. Ієрусалімової, яка досліджуючи механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина наголошує на тому, що значення дисципліни в плані забезпечення прав і свобод громадян визначається тим, що вона слугує одним із засобів, за допомогою яких гарантується чітка, погоджена та безперебійна робота органів державного управління, місцевого самоврядування, усіх посадовців державного апарату в забезпеченні цих прав і свобод [11, с. 129].

З огляду на вищенаведені позиції, забезпечення належного стану службової дисципліни в рядах правоохоронних органів слід розцінювати як одну з провідних гарантій ефективного функціонування сектору національної безпеки. Ось чому виявлення фактів порушення службової дисципліни, подальше здійснення дисциплінарних проваджень у зазначеній сфері суспільних відносин й як наслідок реалізація уповноваженим суб'єктом процедури прийняття відповідного адміністративного акта є одним з провідних напрямків юрисдикційних адміністративних проваджень. Процедуру прийняття адміністративного акта у сфері забезпечення правоохоронними органами національної безпеки в рамках здійснення дисциплінарного провадження можна розглядати з позиції її стадійності, де першою стадією буде його ініціювання та відкриття, другою – розгляд справи й прийняття по ній рішення, третьою – виконання такого рішення. В якості факультативної стадії слід розглядати можливість оскарження адміністративного акта, що напряму залежить від волевиявлення зацікавленої особи. Дещо схожу структуру буде мати процедура прийняття адміністративного акта у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами під час здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Так, провадження в справах про адміністративні правопорушення слід вважати одним з основних різновидів юрисдикційних адміністративних проваджень, про що свідчить хоча б той факт, що його, як зазначалось вище, іноді асоціюють з адміністративною юрисдикційною діяльністю взагалі. Учені-адміністративісти зауважують, що провадження в справах про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року (далі – КпАП України). Зокрема, як зазначено в ст. 1 КпАП України, його завданням є охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного та неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі та гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством [13]. При цьому слід відмітити те, що законодавець не називає стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення, а вони можуть бути названі шляхом аналізу приписів адміністративного процесуального законодавства та позицій учених-правознавців.

Так, традиційно серед стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення називають: 1) стадію порушення справи і попереднього з'ясування її обставин; 2) розгляд справ про адміністративні правопорушення та винесення постанови; 3) оскарження прийнятого рішення; 4) виконання постанови про накладення адміністративного стягнення [14, с. 143–148]. Вказані стадії за своєю суттю є схожими за стадії дисциплінарного провадження, розглянуті вище. Разом із тим стадію виконання постанови в справі про адміністративні правопорушення можна розглядати з двох позицій – як обов'язкову та факультативну. У першому випадку мова йде про те, що відповідно до ст. 298 КпАП України постанова про накладення адміністративного стягнення є обов'язковою для виконання державними та громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами [13]. Якщо ж розглядати дану стадію як факультативну, слід зазначити, що мова йде про примусове виконання постанов в справах про адміністративні правопорушення, що здійснюється в межах виконавчого провадження. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 року виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) – це сукупність дій визначених у законодавстві органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, іншими законами та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до законодавства про виконавче провадження, а також рішеннями, які відповідно до законодавства підлягають примусовому виконанню [14].

Як свідчить аналіз приписів адміністративного процесуального законодавства, станом на сьогодні законодавець називає 14 сфер суспільного життя, які ним охороняються, й за посягання на які передбачено адміністративну відповідальність, що знайшло своє відображення у відповідній главі КпАП України. При цьому в положеннях вказаного нормативно-правового акта відсутня глава, що була б присвячена адміністративним правопорушенням у сфері

національної безпеки України. Деякі з таких правопорушень лише можуть торкатися даної сфери, наприклад: порушення вимог режиму радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення (ст. 46-1 КпАП України); псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель (ст. 52 КпАП України); порушення порядку здійснення викиду забруднюючих речовин в атмосферу або впливу на неї фізичних і біологічних факторів (ст. 78 КпАП України); порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про зберігання, використання та облік вибухових матеріалів у галузях промисловості (ст. 94 КпАП України); порушення умов і правил, що регламентують діяльність у сфері телекомунікацій і користування радіочастотним ресурсом України, передбачену ліцензіями, дозволами, повідомленням про початок здійснення діяльності в сфері телекомунікацій (ст. 145 КпАП України); перевищення військової службовою особою влади чи службових повноважень (ст. 172-14 КпАП України); виготовлення та пропаганда георгіївської (гвардійської) стрічки (ст. 173-3 КпАП України); публічні заклики до невиконання вимог поліцейського чи посадової особи Військової служби правопорядку в Збройних Силах України (ст. 185-7 КпАП України) [13]; тощо.

Указані та багато інших адміністративних правопорушень можуть бути пов'язані із сферою національної безпеки України. Більш того, особливу увагу в контексті досліджуваного питання слід звернути на правопорушення, що передбачені Главою 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку» КпАП України [13]. Адже, досліджуючи особливості адміністративно-правового забезпечення громадської безпеки в Україні, В.Г. Фатхутдінов цілком обґрунтовано висуває гіпотезу про можливість трактування громадської безпеки як цінності та складової національної безпеки. При цьому учений наголошує на тому, що сучасні події в державі, тенденції розвитку безпекового середовища, недовість міжнародних структур безпеки, а також неефективність державної системи протидії реальним загрозам призвели до необхідності кардинального перегляду сутності та значення даної системи, засад її створення та розвитку, формування переліку й виділення пріоритету серед основних напрямів діяльності [15, с. 10]. Більш того, на нашу думку, значна кількість адміністративних правопорушень, відповідальність за які передбачена Главою 15 «Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління» [13] також можуть бути розцінені як такі, що посягають на сферу національної безпеки України.

З огляду на що, а також у зв'язку із збройною агресією проти нашої держави положення КпАП України підлягають перегляду в частині виокремлення в самостійну главу адміністративних правопорушень в сфері національної безпеки. І вже сьогодні можна відмітити певно законодавчу роботу в цьому напрямку. Зокрема, у парламенті було зареєстровано проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за публічне заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації Російською Федерацією територій України та спроб легалізувати та легітимізувати анексію частини території України» від 15 грудня 2021 року № 6436 [16]. Даним законопроектом запроваджується адміністративна відповідальність з метою запобігання та зменшення кількості випадків суспільно небезпечної чи провокативної поведінки окремих національних та іноземних публічних діячів, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, політично значущих осіб в умовах міжнародного збройного конфлікту, особливого періоду та заходів, які вживають органи державної влади України та їх посадові особи, зокрема із забезпечення національної безпеки й оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації проти України [17]. З цією метою КпАП України доповнюється новою нормою – ст. 173-5, що передбачає адміністративну відповідальність за публічне заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації територій у Донецькій і Луганській областях, Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, спроб Російської Федерації легалізувати та легітимізувати анексію тимчасово окупованої території України [16].

Не можна не відмітити й альтернативний за наведеним вище проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за публічне заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації Російською Федерацією територій України, спроб легалізувати та легітимізувати анексію частини території України та пропаганду ідеології «руського міру» від 30 грудня 2021 року № 6436-1 [18]. Положення вказаного законопроекту спрямовані на запровадження адміністративної відповідальності за окремі діяння, що становлять суспільну небезпеку, посягають на громадський порядок. Окрім цього законопроектом передбачено запобігти безкарності зазначеного адміністративного правопорушення, вдосконалити правовий режим адміністративної

відповідальності в максимальній відповідності з вимогами сучасного міжнародного права [19]. Так само як і в попередньому випадку, законопроектом запропоновано доповнити КпАП України ст. 173-5, яка б передбачала відповідальність за публічне заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації територій у Донецькій та Луганській областях, Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, спроб Російської Федерації легалізувати та легітимізувати анексію тимчасово окупованої території України та пропаганду ідеології «руського міру» [18].

Наступним різновидом адміністративного юрисдикційного провадження, пов'язаного з реалізацією процедури прийняття правоохоронними органами адміністративних актів у сфері національної безпеки є розгляд звернень і скарг особи. Структура даного різновиду юрисдикційного провадження буде дещо схожою за попередні. Так, у літературі серед стадій провадження за заявами та скаргами громадян називають: порушення провадження, адміністративне розслідування, підготовка справи до вирішення, вирішення справи, виконання рішення [20, с. 229–295; 1, с. 69]. Разом із тим, процедура прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами за заявами та скаргами особи буде мати ряд суттєвих особливостей, які будуть відрізняти її від розглянутих вище різновидів адміністративних юрисдикційних проваджень. По-перше, мова йде про те, що стадія ініціювання, тобто перша стадія даного провадження буде завжди здійснена за волевиявленням особи, яка власне і направила своє звернення з того чи іншого питання до уповноваженого суб'єкта. Дисциплінарні провадження, як і провадження в справах про адміністративні правопорушення можуть бути ініційовані як зацікавленою особою, так і суб'єктом, уповноваженим приймати адміністративні акти в сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами. І як слідує з цього, прийняття таких адміністративних актів за результатом розгляду звернення або скарги особи може мати наслідком початок дисциплінарного провадження або провадження в справах про адміністративні правопорушення. Також мова може йти про початок досудового розслідування за фактом вчинення кримінального правопорушення. Більш того провадження за зверненнями особи може взагалі не мати юрисдикційного характеру, а стосуватися питань вдосконалення функціонування сфери національної безпеки, заохочення її окремих представників, тощо.

Висновки. Отже, в якості однієї з провідної групи процедур прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами слід назвати здійснення уповноваженими суб'єктами адміністративних юрисдикційних проваджень, які представлені: дисциплінарними провадженнями; провадженнями в справах про адміністративні правопорушення; провадженнями з розгляду звернень (заяв і скарг) особи. У цілому такі провадження мають схожу структуру, в межах яких виділяються наступні стадії: ініціювання провадження та відкриття справи; підготовка справи до розгляду; розгляд справи та прийняття адміністративного акта; виконання адміністративного акта. Такі стадії є обов'язковими та підлягають реалізації в межах кожної процедури прийняття адміністративного акта правоохоронним органом в сфері національної безпеки. В якості факультативних стадій процедур прийняття адміністративних актів в сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами слід розглядати стадію примусового виконання адміністративних актів, а також стадію їх оскарження.

Список використаних джерел:

1. Тимошук В.П. Адміністративні акти: процедура прийняття та припинення дії: монографія. К.: «Конус-Ю», 2010. 296 с.
2. Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України: навч. посібник / за заг. ред. заслуженого юриста України В.А. Глуховері. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 264 с.
3. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 336 с.
4. Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України: навч. посіб. / за заг. ред. О.І. Безпалової ; [О.В. Джафарова, С.О. Шаграва, К.Л. Бугайчук та ін. ; передм. О.І. Безпалової]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2020. 466 с.
5. Скавронік Т. Л. Адміністративно-юрисдикційна діяльність суду: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Одеса, 2002. 164 с.
6. Салманова О.Ю. Правові акти в управлінській діяльності Національної поліції України: дис. ... доктора юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків, 2016. 455 с.

7. Глушкова Д.В. Правове регулювання дисциплінарних проваджень за трудовим законодавством України: дис. ... д-ра філософії: спец. 081. Харків, 2021. 232 с.
8. Заїка С.О. Строки у кримінальному процесі України в контексті європейських стандартів: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Київ, 2006. 184 с.
9. Ганьба О. Службова дисципліна в діяльності суб'єктів охорони державних кордонів України. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 9 (201). С. 87–90.
10. Адміністративне право: підручник / Ю.П. Битяк (кер. авт. код.), В.М. Гаращук, В.В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2013. 656 с.
11. Іерусалімова І.О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2006. 205 с.
12. Галуцько В.В., Курило В.І., Короед С.О. та ін. Адміністративне право України. Т. 1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник / [В.В. Галуцько, В.І. Курило, С.О. Короед, О.Ю. Дрозд, І.В. Гиренко, О.М. Єщук, І.М. Риженко, А.А. Іванишук, Р.Д. Саунін, І.М. Ямкова]; за ред. проф. В.В. Галуцька. Херсон: Гринь Д.С., 2015. 272 с.
13. Кодекс України про адміністративні правопорушення: закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.
14. Про виконавче провадження: закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 30. Ст. 542.
15. Фатхутдінов В.Г. Адміністративно-правове забезпечення громадської безпеки в Україні: автореф. дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2017. 38 с.
16. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за публічне заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації Російською Федерацією територій України та спроб легалізувати та легітимізувати анексію частини території України: проект закону України від 15.12.2021 № 6436. *База даних «Законодавство України». Верховна Рада України*. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=73440&pf35401=557388>.
17. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за публічне заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації Російською Федерацією територій України та спроб легалізувати та легітимізувати анексію частини території України»: документ від 30.12.2021. *База даних «Законодавство України». Верховна Рада України*. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=73440&pf35401=557539>.
18. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за публічне заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації Російською Федерацією територій України, спроб легалізувати та легітимізувати анексію частини території України та пропаганду ідеології «руського міру»: проект закону України від 15.12.2021 № 6436-1. *База даних «Законодавство України». Верховна Рада України*. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=73543&pf35401=557989>.
19. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за публічне заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації Російською Федерацією територій України, спроб легалізувати та легітимізувати анексію частини території України та пропаганду ідеології «руського міру»»: документ від 30.12.2021. *База даних «Законодавство України». Верховна Рада України*. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=73543&pf35401=558026>.
20. Перепелюк В.Г. Адміністративний процес. Загальна частина: навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2003. 367 с.